

EDAH-museum 10 jaar jong.

Op 22 december 2003 is de oprichtingsakte van de Stichting Behoud Erfgoed EDAH c.s. bij de notaris gepasseerd. Dit betekent dat het museum deze maand 10 jaar bestaat. De opening voor het publiek vond overigens plaats in april 2005 plaats.

In die voorliggende twee jaar is een groep druk bezig geweest met het sorteren en rubriceren van de vele voorwerpen die kunnen bijdragen aan het levend houden van het Erfgoed van EDAH. In 2001 dreigde de naam EDAH al uit de honderden Nederlandse vestigingsplaatsen te verdwijnen. Dat schrikbeeld verdween echter voor even, totdat twee jaar later het definitieve einde echt serieus werd. De plannen van twee jaar eerder werden uit de la gehaald. Tot het vele voorbereidende werk behoorde o.a. ook het overleg met de toenmalige directie van Laurus, waartoe toen EDAH behoorde en met het bestuur van de gemeente Helmond.

Sinds die handtekening van de notaris is er veel gebeurd in het voormalige kantoorpand, dat ligt boven de supermarkt waar nu een AH XL is gevestigd.

De eerste jaren werden van diverse kanten objecten aangebracht die betrekking hebben op EDAH en op het kruideniersvak in het algemeen. Zo kwam het museum in het bezit van een voormalige Végé winkel. Daar mee werd ook de stap gezet met de ontwikkeling naar een museum met een breder gezichtsveld dan alleen EDAH. Een ontwikkeling die nog werd versterkt met presentaties van een aantal levensmiddelen bedrijven uit de regio Helmond.

In de achter ons liggende jaren werd het museum een aantal keren ingrijpend verbouwd Dit om de vele nieuwe objecten en documenten een toepasselijke plek te kunnen geven. Een meer professionele opzet van niet alleen de museumruimte, maar ook de organisatie, was en blijft een van onze doelstellingen.

Het stichtingsbestuur is bijzonder blij dat met al deze groei ook het aantal medewerkers, vrijwilligers blijft toenemen. Zonder hen kan het museum niet draaien.

Namens alle medewerkers van het museum wens ik u allen Fijne Feestdagen en een voorspoedig 2014

Thieu de Wit

Nieuwe aanwinst

Een van de doelstellingen van het EDAH Museum is: kinderen op hun leeftijd kennis laten maken met een museum. Wat is dat een museum? Wat kan ik er doen? In de EDAH museum courant kon u al lezen over het succesvolle Kleuterproject "Overgisteren". Daar komt nu ook een programma bij voor leerlingen van groep 7 en 8 van de basisschool. Een van de medewerkers Henk Snijders heeft voor deze groep een uitdagend pakket opdrachten en vragen ontwikkeld. Deze moeten zij tijdens het bezoek aan het museum uitvoeren en oplossen. De testgroepen waren dusdanig enthousiast dat het project begin 2014 van start kan gaan.

Edah Reünie 20 okt. 2013.

Tekst Henk Meerwijk.

Foto Christ Claassens

We kunnen weer terugkijken op een geslaagde EDAH reünie. We hadden geen vermoeden hoeveel oud-medewerkers er zouden komen. Voor de 73 aanwezigen was het een reuze gezellige middag. Bijzonder was dat er drie oud-medewerkers waren die wat leeftijd betreft ook tot de "oudjes" kunnen worden gerekend. We mochten deze personen welkom heten. OP de fot ziet u ze. Dhr. Andriessen (92 jaar) en de

dames Czech-Koopmans (87 jaar) en Doorn-v.d. Zanden (89 Jaar). Mevr. v.d. Doorn heeft het museum een getuigschrift geschonken, gedateerd van 15 maart 1946, dat zij tot volle tevredenheid heeft gewerkt tussen september 1940 en maart 1946. Dit pronkstuk zal zeker komen te hangen in het museum. Wij danken de andere oud-medewerkers voor hun komst.

De organisatie is van plan om over 2 jaar weer een reünie op te zetten. Zijn er echter genoeg oud- medewerkers die het leuk vinden om in 2014 reeds deze bijeenkomst te herhalen dan kunt u dit laten weten op: reunie@edahmuseum.nl. De organisatie dankt ook de vele vrijwilligers, voor hun hulp, die dag.

Koffie en Buisman onafscheidelijk!

Tekst Anton Weterings

Voor menigeen, vooral voor ouderen een bekende en vertrouwde combinatie. Het Edah museum kent een uitgebreide opstelling rond het thema koffie. De oorsprong van koffie, zijn verspreiding over de aardbol, over het branden, over zetmethoden, verpakkingsvormen, bereidingswijze, distributie en verkoopstechnieken.

In deze opstelling staat prominent een aantal blikjes Buisman. Omdat dit product nog nauwelijks wordt gebruikt, is 't rijp voor een museum moet men gedacht hebben. Niets is minder waar. Buisman producent leeft en is gevestigd in Zwartsluis en nog steeds verkrijgbaar, naast andere chocolade- en koffieproducten. De buisman uit het bekende busje wordt nauwelijks nog gebruikt om koffie op smaak te brengen. Het is nog wel in de keukens te vinden en wordt gebruikt om gerechten op smaak te brengen; bijvoorbeeld in de wokpan

of bij het bruinen van de vleesjus. Op het etiket staat met grote letters GS, die letters staan voor Gebrande Suiker want dat is het. Het werd gebruikt om de koffie pittiger en donkerder te maken zodat ze sterker leek en men met minder koffiebonen toe kon.

Overigens kennen we ook cichorei koffie. Deze koffie, waar geen koffieboon in zit, is nog te verkrijgen bij de zuiderburen, in Nederland echter moet men op zoektocht. In periodes van koffie- en thee schaarste, zoals ten tijden van Napoleon en WI en WWII, was cichorei koffie een veel gebruikte vervanger. Van de gemalen en gebrande wortels van brusselslof/witlof werd een cafeïnevrije drank gemaakt. De ietwat bittere smaak lijkt op die van koffie. Deze cichoreikoffie of peekkoffie was ook in Nederland populair geworden. Het omschrijving Peekkoffie is afgeleid van het Brabants woord peen (wortels).

Toen koffie weer in ruime mate op de markt kwam bleef men peekkoffie of cichorei gebruiken als toevoeging, omdat koffie duur was en men aan de smaak gewend was. Rudolf Buisman uit Zwartsluis (1867) speelde daarop in met zijn aroma in het bekende

busje, een combinatie van suikers en melasse, die de smaak van de cichorei koffie benaderde.

Een slogan was: Een schepje doet wonderen!

De kruidenier van Toen naar Nu

door Marcel Sanders Deel 4

*In 1783 start Egbert Douwes in Joure een winkeltje in voorname-
lijk koffie, thee en tabak.*

Tijdens de Franse tijd in 1798 verklaart de nieuwe
Constitutie de rechten en beschermde posities van gilden;
corporaties en broederschappen vervallen.

Hierdoor kan de kruideniersstand beter het hoofd bieden
aan de directe concurrentie zoals Vettewariërs (handelaren
in zuivel en gevogelte), Zeepzieders, Azijnmakers,
Olieslagers, Mosterdmakers en Zoutverkopers.

In de negentiende eeuw nam door verstedelijking het
aantal kruideniers sterk toe. In 1822 werd bij Koninklijk
Besluit een uniform stelsel van maten en gewichten
ingevoerd.

Het kruideniersassortiment liet, om verschillende redenen
grote veranderingen zien: een aantal ambachten verdween
als kleinbedrijf en de kruidenier ging artikelen verkopen
die eerder via andere kanalen werden verstrekt. Nieuwe
producten als bijvoorbeeld lucifers. Deze vervingen
oude tondeldozen, zwammen en zwavelstokken.

De massaproductie van
levensmiddelen zag het
levenslicht en vele artikelen,
veelal fabrieksmatig
geproduceerd, breidden

het assortiment verder uit . Delfse slaolie (1893), Jam
(1895) , hagelslag, vermicelli, zelfrijzend bakmeel,
bouillonblokjes, maïzena (1899), zeepoeder,
vruchtensap en tandpasta zijn enkele voorbeelden.

Zo komt ook in 1884 de eerste Nederlandse grondnotenolie
op de markt . In 1886 biedt Verkade “stoombrood” te koop
aan en opent in 1895 de eerste van een reeks winkels voor
verkoop van grutterswaren en koekjes in Zaandam.

Vanaf 1893 beschermt de Nederlandse Merkenwet
fabrieks- en handelsmerken waardoor er een grote
opkomst ontstaat in merkartikelen.

Ongeveer tot 1860 plakte
de kruidenier zelf zijn
winkelzakken. Wie meer
dan een kilo nodig had moest
zelf een zak meebrengen.
Een klant die zeep nodig had
bracht sowieso zijn eigen

zeepot mee. In de tweede helft van de negentiende eeuw
deed het automatisch gewogen en verpakte artikel zijn
intrede. In die periode startten ook veel ondernemers.
Maar daar over meer in de volgende EDAH Courant

Opgetekend in het Gastenboek

- Wij zijn met het hele gezin, 8 kinderen + aanhang, ter gelegenheid van de 100ste
geboortedag van ons vader, die kruidenier was, hier geweest. Een feest van herkenning.
EDAH was vroeger onze grootste concurrent, wij mochten daar echt niet komen. Namens
de hele familie, bedankt voor het behoud van de kruideniersgedachte. Ingrid Berkel.
- Zo'n museum vind je nergens, als hier. An van Buskel.
- Leuk museum en het was leuk dat we bij de winkel mochten spelen. Fleur, Chiel en Siem.
- Kei leuke herinnering van vroeger ± 1965-1977.... Gerard v. Veijfeijken.
- Het was zondag (20-10-2013) geweldig, zo'n tentoonstelling hadden wij niet verwacht.
Voor herhaling vatbaar. Mevr. Ria van Doorn-v.d. Zanden (89 jaar)
en Mevr. Ann Czech-Koopmans (87 Jaar). Mevr. Ann Koopmans
doet bij deze de groeten aan Jan v. Diepen

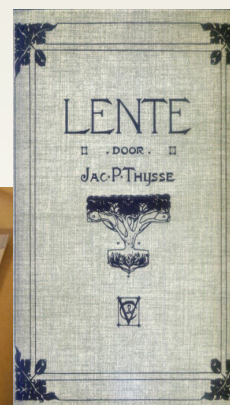
Typisch Nederlands: “zegeltjes sparen”

Tekst: Anton Weterings

Of het nu Castella kopjes van het waspoedermerk Castella betrof om de linnenkast op peil te houden of vlaggetjes van de Californiasoep, de producent dwong en dwingt er nog steeds merkentrouw mee af. We deden het allemaal en ook nu nog. Tegenwoordig ook digitaal op de klanten- of bonuskaart.

Shell stop met zijn zegeltjes. Eind dit jaar wil Shell ze ingeleverd zien. Zaak dus om de schoenendoos met zegeltjes onder het stof vandaan te halen en de laatsten op te plakken. Waarschijnlijk zullen bij het omkeren van de doos ook nog andere zegeltjes en bonnetje te voorschijn komen.

Weten we niet meer van wie en van welk product het was? Mogelijk is het antwoord te vinden in het EDAH-museum. In het verleden werd ook gespaard om in het bezit te komen van de Flipje boekjes van de Betuwe jam, Piggelmee rijmboekjes van VanNelle, de verzamel albums van Rizla-vloei met de vogels of vissenplaatjes, D.E. landenboeken, atlaskaartjes van de King pepermunt en niet te vergeten de Verkade-albums met zijn prachtige aquarelen en teksten van P. Thijsse. Het is allemaal te vinden in vitrines in de verbindingsgang en ook in het onlangs nieuw ingerichte documentatie centrum van het EDAH-museum.

NOSTALGIEOOK VOOR ONS.

door Theo Stijkel

De bezoekers ondervinden nostalgische gevoelens in ons museum. Maar dat geldt ook voor ons, mijn vrouw en ik zelf.

Kortgeleden kregen we een aantal complete verpakkingen lucifers.

Daarbij zaten twee verpakkingen, die voor mij een persoonlijke herinnering oproepen: Die van Fred v/d Werff en van Jan de Boer.

Fred van der Werff opende in de 50-er jaren de eerste zelfbedieningszaak in Winshoten, mijn geboorteplaats. Dit was een enorme gebeurtenis.

NOSTALGIEOOK VOOR ONS. vervolg pagina 4

De winkel werd dan ook de zelfbediening genoemd en iedereen wist waar je het over had.

Een klasgenoot van mij maakte er mij op attent, dat je daar de spullen zo maar kon pakken en in je zak duwen. Er kraaide geen haan naar. En om dat te demonstreren nam hij me mee naar de "zelfbediening" en inderdaad hij wist iets mee te pikken. De eerste winkeldiefstal, die ik meemaakte. Hij was sowieso niet te vertrouwen want na 62 jaar moet ik nog steeds een boek van hem terugkrijgen.

Verhuisd naar het mooie Drenthe werd ik in de 60-er jaren geconfronteerd met een nieuwe winkel van Jan de Boer.

Jan de Boer nam in de 80-er jaren de inmiddels 33 winkels van van der Werff over en ging verder onder "Super de Boer".

Daarna komt de Edah ook in beeld met aan het eind het bekende debacle. Gelukkig hebben we het museum nog.

Kleine markt in Den Bosch van kleine musea Uit het Brabants Dagblad

EDAH MUSEUM in het Provinciehuis

DEN BOSCH - Zondag 6 oktober was in het provinciehuis in Den Bosch een markt van kleine Brabantse musea.

Ook het EDAH-museum uit Helmond had daar een stand. Het bestaat sinds 2005 en vertelt de roemruchte geschiedenis van de supermarktketen waarvan in 2008 de laatste winkel in Boxtel sloot.

Het museum wil zich in de toekomst breder presenteren, zei Matthieu de Wit: als nationaal museum voor distributie van levensmiddelen. Het liep niet storm zondag met publiek in de hal van het provinciehuis. Helemaal niet erg, vond De Wit: "Want dan hebben we genoeg tijd voor de mensen die wél komen."

Lavans krijgt prestigieuze prijs.

HELMOND - Directeur Hein Diks van Lavans B.V. te Helmond nam donderdag 7 november jl. tijdens het NST 2013 met trots de Eerste FTN Innovatieprijs 2013 in ontvangst. Deze prijs werd hem overhandigd door de heer Braakman van MKB-Nederland en de heer M. Nieuwland, voorzitter FTN.

Lavans is een van de trouwe sponsors van het museum. Zij verzorgen voor veel bedrijven de bedrijfskleding. Ongetwijfeld heb u ook vaak over een mat gelopen die door hen wordt onderhouden.

Het EDAH MUSEUM feliciteert alle mensen van Lavans met deze prestigieuze prijs.

Geef bij wijziging van uw E-mail-adres het nieuwe adres door, zodat wij u de EDAH museum Courant kunnen blijven toesturen.